

6. A.B. Волков, B.A. Бадалян, A.A. Кулаков, И.И. Бабиченко, Г.Д. Капанадзе, Н.В. Станкова, Гистоморфологические исследования взаимоотношений костной ткани с дентальным имплантатом. – Биомедицина, № 4, 2012, С. 96–100.
7. Gagik Hakobyan, Lazar Esayan, Davit Hakobyan, Gagik Khachatryan, Gegham Tunyan, The comparative assessment of the of the effectiveness of immediate and delayed dental implantation. // Oral and craniofacial science. 6(2): 2020. – 030-037.
8. Won Lee. Immediate implant placement in fresh extraction sockets. J Korean Assoc Oral Maxillofac Surg 2021;47:57-61.
9. Zeeshan Sheikh, Corneliu Sima and Michael Glogauer. Bone Replacement Materials and Techniques Used for Achieving Vertical Alveolar Bone Augmentation. // www.mdpi.com/journals/materials - 2015, 8, 2953-2993; doi:10.3390/ma8062953
10. Rocchietta, I.; Fontana, F.; Simion, M. Clinical outcomes of vertical bone augmentation to enable dental implant placement: A systematic review. J. Clin. Periodontol. 2008, 35, 203–215.

KOMPYUTER TOMOGRAFIYASI VA RAQAMLI REABILITATSIYA YORDAMIDA TO‘LIQ TISHSIZ BEMORLARDA DIAGNOSTIKA

***Xabilov N.L., Dadabaeva M.U., Muxitdinova F.G., Mirxoshimova M.F.,
Nabiyev K.A., Salamova Sh.S., Sharipov S.S., Sultanova N.***

Toshkent Davlat Stomatologiya Instituti
Gospital ortapedik stomatologiya kafedrası

Kirish

To‘liq tishsizlik bemorning hayot sifatiga jiddiy ta’sir ko‘rsatib, chaynash, nutq va yuz estetikasi kabi bir qator funksiyalarning buzilishiga olib keladi. Shu sababli to‘liq tishsizlikni aniqlash va optimal reabilitatsiya yechimini topish uchun zamonaviy raqamli texnologiyalar – xususan, kompyuter tomografiyasi (KT) va 3D tasvirlash texnologiyalari – keng qo‘llanilmoqda. Ushbu maqola raqamli tasvirlash va 3D tomografiyaning diagnostika va reabilitatsiya jarayonidagi o‘rnini yoritishga qaratilgan.

Kompyuter Tomografiyasi (KT): To‘liq Tishsiz Bemorlarni Diagnostika qilishda Asosiy Yondashuv

Kompyuter tomografiyasi to‘liq tishsiz bemorlarda suyak va to‘qimalarning aniqligini oshiradigan, ularning anatomik tuzilishi haqida keng ma’lumot beruvchi usuldir. KT yordamida bemorning og‘iz bo’shlig‘i va jag‘ suyaklari to‘liq tekshiriladi, bu esa tish o‘rnatishga mos sharoitlarni aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

KT orqali to‘liq tishsizlik holatida olingan ma’lumotlar:

1. **Suyak to'qimalarining zichligi:** KT yordamida jag' suyaklarining zichligi va hajmi aniqlanadi, bu esa implantatsiya rejasini tuzishda muhimdir.
2. **Anatomik tuzilish:** KT orqali bemorning anatomik tuzilishi, jumladan, sinus bo'shliqlari va asab yo'llari haqida to'liq ma'lumot olinadi, bu esa jarrohlik rejalashtirish jarayonida xatoliklardan saqlaydi.
3. **Shikastlangan to'qimalar:** KT yordamida shikastlangan yoki rezorbsiya bo'lgan suyak va yumshoq to'qimalar aniqlanib, ular asosida bemor uchun optimal davolash rejasi ishlab chiqiladi.

Raqamli Tasvirlash va 3D Tomografiyaning Afzalliklari

1. **Yuqori aniqlikdagi diagnostika:** 3D tomografiya yordamida bemorning og'iz va jag' tuzilmasining yuqori aniqlikdagi tasviri olinadi, bu esa turli burchaklardan to'liq ko'rinishni ta'minlaydi.
2. **Individual rejalashtirish imkoniyati:** 3D tomografiya yordamida har bir bemorning o'ziga xos anatomik holatini hisobga olgan holda individual davolash rejasi ishlab chiqiladi.
3. **Kamroq jarrohlik aralashuv:** KT va 3D tasvirlash yordamida aniq ma'lumotlar olish imkoniyati jarrohlik jarayonlarini qisqartiradi va jarohat yetkazishni kamaytiradi.
4. **Reabilitatsiyaga tayyorgarlik:** 3D tasvirlar asosida bemorga mos protez va boshqa ortopedik konstruktsiyalarni tayyorlash osonlashadi, bu esa reabilitatsiyani samarali amalga oshirishga yordam beradi.

To'liq Tishsizlik Holatida 3D Tomografiyaning Klinik Rejalashtirishga Ta'siri

3D tomografiya orqali to'liq tishsiz bemorlarni davolashda quyidagi klinik rejalashtirish bosqichlari amalga oshiriladi:

1. **Dastlabki skanerlash:** Birinchi navbatda, bemorning og'iz va jag' tuzilmasining 3D skaneri olinadi. Ushbu skanerlash yordamida bemorning suyak to'qimalari va og'iz shakli haqida aniq ma'lumot olinadi.
2. **Raqamli rejalashtirish:** Olingan tasvirlar yordamida raqamli dastur orqali implantlar va protezlar o'rnatish uchun optimal joylashuv nuqtalari aniqlanadi. Bu bemorga mos keladigan, tabiiy va qulay ko'rinishga ega bo'lishi uchun rejalashtirish imkonini beradi.
3. **Raqamli modellash:** 3D tomografiyadan olingan ma'lumotlar asosida bemorning og'iz bo'shlig'i modeli tayyorlanadi. Ushbu model yordamida protez va boshqa ortopedik konstruktsiyalar ishlab chiqilib, jarrohlik jarayoni oldidan sinovdan o'tkazilishi mumkin.
4. **Protezlar tayyorlash:** Raqamli rejalashtirilgan ma'lumotlar asosida protezlar va implantlar tayyorlanadi. Bu protezlarning bemorning og'iz shakliga mos kelishini ta'minlab, uzoq muddatli chidamlilik va estetik natijalarni beradi.

To'liq Tishsizlikda Raqamli Reabilitatsiyaning Afzalliklari

1. **Estetik va tabiiy ko'rinish:** Raqamli rejalashtirish va 3D tomografiya yordamida tayyorlangan protezlar tabiiy ko'rinishga ega bo'lib, bemorning tabassum va yuz shaklini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi.
2. **Qulay va moslangan protezlar:** Raqamli reabilitatsiya orqali tayyorlangan protezlar bemor uchun yuqori darajada qulaylik yaratadi, chunki ular bemorning anatomiyasiga mos holda ishlab chiqiladi.
3. **Jarayonning tezkorligi:** 3D texnologiyalardan foydalanish diagnostika va davolash jarayonini sezilarli darajada tezlashtiradi. Bu esa bemor uchun noqulay davrni qisqartiradi va tezroq reabilitatsiyaga erishishga imkon beradi.
4. **Jarrohlik xavfini kamaytirish:** Aniq rejalashtirish orqali jarrohlik aralashuvlarining ehtimoliy xatolarini kamaytirish va bemorning tiklanish jarayonini osonlashtirish mumkin.

Diagnostika va Reabilitatsiya Yordamida Bemor Hayot Sifatini Yaxshilash

Raqamli reabilitatsiya va 3D tomografiya yordamida bemorlarga quyidagi jihatlarda yordam beriladi:

- **Chaynash funksiyasini tiklash:** Moslangan protezlar va implantlar yordamida bemor chaynash jarayonini tabiiy va qulay ravishda amalga oshiradi.
- **Nutqni yaxshilash:** Tabiiy shakl va qulay protezlar nutq jarayonini yaxshilab, bemorning ijtimoiy faoliyatda erkin bo'lishiga yordam beradi.
- **Estetik ko'rinish va o'ziga ishonchni qaytarish:** Tabiiy va estetik ko'rinishga ega protezlar bemorga o'ziga bo'lgan ishonchini tiklashda yordam beradi.
- **Gigiyena va parvarish:** Yechilishi mumkin bo'lgan, shuningdek, mos va oson tozalanadigan protezlar bemor uchun og'iz gigiyenasini saqlashni osonlashtiradi.

Xulosa

To'liq tishsizlik holatida kompyuter tomografiyasi va raqamli reabilitatsiya bemorlarning yuz shakli va tish qatorini tabiiy ko'rinishga keltirishda, ularning hayot sifatini yaxshilashda muhim rol o'ynaydi. 3D tomografiya yordamida tayyorlangan rejalashtirish usullari, bemorga individual moslashuvchanlik, qulaylik va estetik natijalarni kafolatlaydi. Bu usullar bemorlar uchun nafaqat chaynash va nutq funksiyalarini tiklash imkonini beradi, balki o'ziga bo'lgan ishonch va hayot sifati jihatidan ham katta foyda keltiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Инояттов А. Ш. и др. Особенности клинических проявлений COVID-19 в ротовой полости //Интегративная стоматология и челюстно-лицевая хирургия. – 2022. – Т. 1. – №. 2. – С. 37-39.

2. Tashpulatova K. et al. Technique for eliminating traumatic occlusion in patients using Implant-supported bridges //European Journal of Molecular & Clinical Medicine. – 2020. – Т. 7. – №. 2. – С. 6189-6193.
3. Xabilov N., Sharipov S. COVID-19 TUFAYLI TISHSIZ BEMORLARDA OG'IZ BO'SHLIG'I SHILLIQ QAVATIDAGI O'ZGARIZSHLAR //СБОРНИК ТЕЗИСОВ Международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы ортопедической стоматологии и ортодонтии. – 2022. – Т. 10. – С. 139-140.
4. Salomovich S. S. et al. Assessment of Changes in the Microbiological Parameters of the Oral Fluid in Patients Who Underwent Sovid-19 with Complete Edentulism before and after Prosthetics //NeuroQuantology. – 2022. – С. 6734-6739.
5. Sharipov S., Khabilov N., Xasanova L. FEATURES OF THE RECEPTION OF PATIENTS BY DENTISTS IN THE CONDITIONS OF A PANDEMIC OF A NEW CORONAVIRUS INFECTION (COVID-19) //Академические исследования в современной науке. – 2023. – Т. 2. – №. 12. – С. 148-153.
6. Клемин В. А. и др. ИММУНОЛОГИЧЕСКИЕ ПРЕДИКТОРЫ ПРОТЕЗНОГО СТОМАТИТА АЛЛЕРГИЧЕСКОГО ГЕНЕЗА //Евразийский журнал медицинских и естественных наук. – 2023. – Т. 3. – №. 4. – С. 184-192.
7. Шарипов С. С., Хабилов Н. Л. Оценка микробиологических показателей ротовой жидкости у пациен-тов, перенесших Covid-19 с полной адентией до и после протезирования //Qo'llanmalar. – 2023. – С. 1-22.
8. Шарипов С. С., Хабилов Н. Л. Сравнительный анализ функционального состояния микроцирку-ляции протезного ложа у пациентов с полной адентией после заболевания Covid-19 //Qo'llanmalar. – 2023. – С. 1-18.
9. Шарипов С. С. Covid-19 билан оғриган тишсиз беморларнинг функционал реабилитациясини ортопедик ёндашувда ишлаб чиқиш //Conferences. – 2023. – С. 1-68.
10. Хабилов Н. Л. и др. госпитал ортопедик стоматология кафедраси йил давомида нашр этилган тезислар хисоботи //Conferences. – 2023. – С. 114-118.

**TO'LIQ TISHSIZ BEMORLAR UCHUN QAYTA TIKLANISH DAVRIDA
PARVARISH: YALLIG'LANISHNI OLDINI OLISH VA GIGIYENA**

***Xabilov N.L., Dadabaeva M.U., Muxitdinnova F.G., Mirxoshimova M.F.,
Nabiyev K.A., Salamova Sh.S., Sharipov S.S., Sultanova N.***

Toshkent Davlat Stomatologiya Instituti
Gospital ortapedik stomatologiya kafedراسи